3. Osoby, které v okresu nebydlí, pokud jde o příjmy, které jim neplynou ani z držby nemovitosti ani z podniku živnostenského (§ 20 zák. ze dne 29. listopadu 1868 č. 56 z. z. pro Tyroly).

V jiných zemích není ustanovení o osvobození od okresních přirážek. Leč spr. dvůr soudní uznal nálezem svým ze dne 3. června 1880 č. 1062 pro Čechy osvobození nařízené v § 81 česk. obec. zřízení ohledně přirážek k daním, které vysloveno bylo ve prospěch státních úředníků a sluhů již nejvyš. rozhodnutím ze dne 16. února 1853 č. 48 ř. z. odnáší se i k přirážkám okresním. Že opomenul § 54 zákona o okresním zastupitelstvu pojmouti ono ustanovení, vysvětliti se dá prý tím způsobem, že okresní zastupitelstvo posuzováno jako vyšší orgán správy obecní.

III. Dobývání přirážek.

Co se tkne vymáhání okresních přirážek, stanoveno jest v Haliči toto: Okresní přirážky k daním vymáhati mají tytéž orgány a těmitéž prostředky, jakož tomu jest při daních zeměpanských. Ve Štýrsku vybírají přirážky k daním tytéž orgány, jimž přísluší vybírati zemské přirážky a to způsobem tímtéž; přirážky tyto požívají těchže výhod, jako daně zeměpanské. Ježto pro ostatní země takovéhoto ustanovení nestává, dlužno dovozovati, že vymáhati okresní přirážky jest věcí okresního zastupitelstva samého.

Z důvodu tohoto uznal spr. dvůr soudní, že obec není dle práva správního práva z toho, zpronevěří-li její zřízenci okresní přirážky, které k příkazu byly vybírány okresním zastupitelstvem, nikoli však zastupitelstvem obecním (nál. ze dne 25. září 1885 č. 2436 sb. »Budwinski« č. 2687).

Okresní přirážky předepsané dle shora cit. zákona ze dne 19. září 1883 č. 51 z. z. pro Čechy přísluší vybírati c. k. berním úřadům.

IV. Exekuce.

Nucené dobývání okresních přirážek koná se cestou politické exekuce. Okresní přirážky požívají jakožto konkurenční příspěvky ve smyslu dek. dv. kanceláře ze dne 21. prosince 1826 č. 35.126 a dle dek. dv. kanceláře ze dne 4. ledna 1836 č. 113 sb. zák. soud. při vymáhání týchž výhod, jako daně zeměpanské.

Po zákonu nedopouští se zabaviti okresní přirážky k tomu účelu, aby vymohly se dávky okresu připadající, ku př. náklady ubytovací (nál. ze dne 26. listopadu 1890 č. 3744, sb. »Budwinski« č. 5575).

Přirážky státní.

I. Historický rozhled.

Nebyla to ani tak vědecká znalost hospodářských zjevů, jako spise finanční tíseň, která ode dávna co nejlépe učila vynalézati nové zdroje státních příjmů. Zvláště nepředvídané mimořádné výdaje, k jichž úhradě nepostačovaly běžné příjmy státní, přivedly na myšlénku opatřiti mimořádné příjmy, jež pak měly pominouti opět po úhradě dotyčných výloh. Mnohé z těchto »mimořádných výpomocných prostředků« pozbyly ovšem své přechodné povahy a staly se řádnými příjmy státními, buď že se osvědčily výnosností i praktičností svou, buď že vymáhaly toho stoupající potřeby státní. Ve vlastním berním systému dřívějších století bylo zásadou, že uhražovaly se nejčastěji tyto mimořádné výdaje daněmi postihujícími předměty denní potřeby. Tak již v druhé polovici 16. stol. vyskytuje se přirážka k obilí, mouce, rybám, hedvábí, sametu, stříbru, zlatu, pergamenu atd. »na potřeby proti Turkům« (pat. cís. Ferdinanda I. ze dne 10. listo-

padu 1556 Cod. Austr. pars I. str. 94). Přirážky tyto vlekou se celým 17. stoletím a byly druhdy též povolovány k sehnání pomoci jednotlivým stavům zemským; tak vydal císař Leopold I. k tomu účelu patent dne 27. července 1655 (Cod. Austr. I. str. 97). Patentem ze dne 9. července 1661 (Cod. Austr. I. str. 107) vyhlášena přirážka k obilí, cizí mouce a chlebu pro náklady válečné; patentem ze dne 28. června 1860 (Cod. Austr. I. str. 99) byla zavedena přirážka k pivu při dovozu do Vídně, »k úhradě infekčních útrat žalostné nákazy«; pat. ze dne 28. března 1689 uložil přirážku k cizímu vínu k úhradě výloh na osvětlení Vídně (obě posléze jmenované přirážky k účelům výhradně místním), kdežto pat. ze dne 26. března 1698 nařizoval přirážku k masu, ježto stát dlouhotrvajícími válkami jest vyčerpán. Přirážka k papíru ze dne 1. června 1675, papírový řád ze dne 29. dubna 1686 a přirážka ke kartám ze dne 29. února 1692 mají původ svůj v těchže pohnůtkách. Stinnou stránkou těchto přirážek bylo, že musily se teprve jakožto nové daně vžíti, ač měly-li vůbec poskytnouti nějakého výtěžku. Nad to stály tomuto způsobu zdanění v cestě nejrůznější obtíže techniky finanční a závažné národohospodařské závady.

Teprve berní soustava z doby poterezián ské zbudovaná na základech zcela nových dovedla toho, že vybírány byly k dosavádním, vžitým daním přechodně a pro určité účely přirážky ve zlomcích dosavádních daní. Této formy k opatření zvýšených příjmů státních použila cís. nař. ze dne 13. května 1859 č. 88 ř. z. a ze dne 17. května 1859 č. 89 ř. z. Oním nařízením uložena byla mimořádná přirážka ku přímým daním na dobu poměrů vyvolaných válečnými událostmi (přirážka válečná), kdežto tímto nařízením zavedena byla mimořádná přirážka k některým nepřímým dávkám na tutéž dobu. Mimořádná přirážka ku daním přímým činila při dani pozemkové a činžovní $^1/_6$, při domovní dani třídní $^1/_2$, při dani výdělkové, při dani z příjmů a v lombardsko-benátském království při contributo arti commercio $^1/_5$ jednoduchého řádného poplatku, počínaje II. pololetím správního roku 1859. Z této mimořádné přirážky vyňata byla osobní daň výdělková v oněch zemích, ve kterých zaveden byl tento druh daně. Dále neměla se přirážka tato odnášeti:

a) na daň z příjmů, plynoucích z úroků jistin uložených hypotekárně nebo u podniků živnostenských v oněch zemích, ve kterých po zákonu oprávněn byl dlužník sraziti daň z příjmů, plynoucích z úroků takovýchto jistin;

b) na daň z příjmů, plynoucích z úroků z obligací státních, veřejných fondů nebo stavovských, pokud z nich dopouští se srážka zmíněné daně při výplatě úroků dle cís. nař. ze dne 28. dubna 1859 č. 67 ř. z.

Cís. nař. ze dne 13. května 1859 č. 88 ř. z. potrvalo v platnosti, až ve finančním zákonu pro správní rok 1863 zavedeno všeobecné zvýšení. Od této doby stanoveny bývají mimořádné přirážky ku přímým daním vždy v dotyčném finančním zákonu a došly časem různých obměn. Mimořádná přirážka k dani pozemkové a činžovní stanovená na $^1/_6$ řádné daně zvýšena byla ve finančním zákonu na rok 1863 na $^1/_3$ řádné berně. Kdežto pak přirážka ku dani činžovní potrvala ve výměře této na dále, byla přirážka ku dani pozemkové v letech 1866 a 1867 snížena na $^1/_4$ a od r. 1868 zvýšena opět na $^1/_3$.

Přirážka ku třídní dani domovní stanovená původně na $^1/_2$ řádné daně vymáhána po zákonu finančním z r. 1863 ve výši řádné berně ($^4/_4$); toliko v letech 1866 a 1867 obnášela přirážka tato $^3/_4$ řádné daně.

Přirážka ku dani výdělkové prodělala s přirážkou ku dani z příjmů stejný vývoj; přirážka stanovená původně na $^1/_5$ zvýšena byla od r. 1863 na $^2/_5$ a v r. 1868 vyměřena na $^5/_5$ čili 100%. Toliko pro nejnižší dvě třídy daně výdělkové obnášela mimořádná přirážka 70% řádné daně. R. 1869 nastala změna potud, že 70% přirážka rozšířena na všechny poplatníky, jichž celkový dluh daně výdělkové a daně z příjmů I. nebo II. třídy v řádné dani nečinil více jak 30 zl.

II. Nyní nevybírá se již mimořádná přirážka ku dani pozemkové na základě ustanovení zákona o dani pozemkové ze dne 24. května 1869 č. 88 ř. z., pokud se týká zák. ze dne 7. června 1881 č. 49 ř. z. o stanovení hlavního obnosu daně pozemkové. Rovněž nevyskytuje se více již mimořádná přirážka ku dani činžovní a ku třídní dani domovní vzhledem k ustanovením pat. o dani z budov ze dne 9. února 1882 č. 17 ř. z. Toliko při dani výdělkové a při dani z příjmů vykazují podnes ještě finanční zákony mimořádnou přirážku ve výši, jaká zavedena byla finančním zákonem pro správní rok 1869; tedy pro daň z příjmů III. třídy bez výjimky 100%, pro daň výdělkovou a pro daň z příjmů I. a II. třídy rovněž 100% řádné daně, avšak s tou výjimkou, že poplatníci nedluhující celkem z daně výdělkové a z daně z příjmů I. tř. nebo II. tř. více jak 30 zl. řádné daně povini jsou zapraviti toliko mimořádnou přirážku 70%.

Dotčené tuto mimořádné přirážky jsou, jak ukázáno bylo, odnoží válečné přirážky, zavedené r. 1859.

Vedle této válečné přirážky byla však po jistou dobu ještě jiná způsoba přirážek. Když totiž byla zavedena cís. patentem ze dne 29. října 1849 č. 439 ř. z. daň příjmová z příjmů docílených osobním výdělkem, z příjmů vydobytých provozováním obchodu a živností a užíváním jmění, nařízena byla jakožto ekvivalent této daně příjmové z příjmů plynoucích z držby pozemků a domů, dále z jistin a důchodů (rent) váznoucích na předmětech těchto cís patentem ze dne 10. října 1849 č. 412 ř. z. přirážka k dani pozemkové, činžovní a třídní dani domovní ve výši $^1/_3$ dotyčné řádné daně (přirážka třetinová), naproti tomu poskytnuto majitelům pozemků a domů právo ku srážce daně. Tato třetinová přirážka, jíž dobře sluší rozeznávati od přirážky válečné zrušena jest nyní rovněž následkem zák. ze dne 7. června 1881 č. 49 ř. z. a ze dne 9. února 1882 č. 17 ř. z.

III. Mimořádná přirážka zevedená cís. nařízením ze dne 17. května 1859 č. 89 ř. z. k některým nepřímým dávkám činila při dani potravní a při dávce spotřební z cukru z látek cizozemských 20% výměry poplatků. Tato přirážka jest větším dílem opět zrušena, ježto zákonem ze dne 18. května 1875 č. 84 osvobozena byla od mimořádné přirážky potravní daň z piva, z pálených líhových tekutin, z cukru z látek cizozemských a potravní daň z masa, vína, vinného moštu a ovocného moštu pro venkov. I v příčině potravní daně v uzavřených městech nastoupila změna potud, že se více nevybírá odděleně mimořádná přirážka k obnosu přirážky k dani z piva z výroby piva, jelikož v obnosu přirážky k dani z piva stanoveného ve čl. VI. zák. ze dne 18. května 1875 č. 84 ř. z. zahrnuta jest mimořádná 20% přirážka. Ježto pak zákonem ze dne 10. května 1890 č. 78 ř. z. zrušena byla pro Vídeň mimořádná přirážka při všech sazbách daně potravní, potrvává v platnosti ještě mimořádná přirážka, zavedená cís. nařízením ze dne 17. května 1859 toliko v městech, prohlášených za uzavřená, vyjímaje Vídeň, při čemž však

i v těchto jiných městech osvobozena jest přirážka k dani z piva od mimo řádné přirážky.

IV. Při prodejní ceně soli činila mimořádná přirážka 15% ku cenám stanoveným výnosem min. fin. ze dne 13. září 1858 č. 186 ř. z. Přirážka tato nevybírá se však nyní již odděleně, poněvadž zahrnuta jest do prodejních cen soli stanovených výnosem min. financí ze dne 10. října 1862 č. 70 ř. z., pokud se týká zákonem ze dne 7. června 1868 č. 70 ř. z.

V. Co do poplatků nařízených zákonem ze dne 9. února 1850 č. 50 ř. z. a ze dne 2. srpna 1850 č. 329 ř. z. (o publikaci pro Uhry) stanovena byla mimořádná přirážka tímto způsobem:

Mimořádná přirážka ku pevným a škálovým poplatkům vybíraným v kolcích měla se odvoditi z přehledu připojeného k nařízení ze dne 17. května 1859 a činila průměrně 25% řádného poplatku. Při poplatcích procentních činila mimořádná přirážka rovněž 25% zákonné výměry poplatků; toliko při poplatcích uvedených v pol. saz. 91 B 1 a pozn. 3, pol. saz. 106 A 2 a, B a, pozn. 1. ve výši $3^1/_2$%, $1^1/_2$% a 1% činila mimořádná přirážka pouze 15%. Avšak mimořádné přirážky k $3^1/_2$% a $1^1/_2$% poplatkům pro převod vlastnictví práva požívacího nebo užívacího při věcech nemovitých sproštěny jsou Tyroly a Vorarlberk vzhledem ku zvláštním poměrům v zemích těch.

§ 2 zák. ze dne 13. prosince 1862 č. 89 ř. z. zrušena byla přirážka při pevných poplatcích, avšak při všech procentních a škálových poplatcích stanovena jednotně na 25%. Výjimka, stanovená pro Tyroly a Vorarlberk potrvala v platnosti.

Naproti tomu osvobozeny byly od mimořádné přirážky 15%, pokud se týká, 20% poplatky z výher, které nezáleží v cenných papírech a nejsou docíleny v číselné loterii (§ 2 zák. ze dne 20. června 1868 č. 67 ř. z.). Nová změna zavedena ustanoveními zák. ze dne 31. března 1890 č. 53 ř. z., dle nichž osvobozen jest od mimořádné přirážky poplatek z bezplatného nabývání nemovitých věcí stanovený dle § 1. č. 2. cit. zák. na $1^1/_2$%. Dále nevybírá se dle ustanovení těchto mimořádná přirážka k poplatku nařízenému v § 7 cit. zák. na 5% ze sázek sprostředkovaných zvláštními podniky při dostizích koňských a plaveckých (regatách) a pod. Konečně nepodléhají mimořádné přirážce poplatky stanovené v § 8 lit. *b)* a *c)* cit. zák. na 20% při státních loteriích, při slosování dlužních úpisů s premiemi nebo při jiném slosování peněz, mincí nebo cenných papírů a poplatky 15% z výher v loterii číselné.

Vybírá se tedy nyní mimořádná přirážka 25% řádného poplatku ke všem procentním a stupnicovým poplatkům, vyjímaje případy výslovně uvedené v zákonu ze dne 31. března 1890 č. 53 ř. z. a vyjímaje pevné poplatky, a v platnosti trvají též výhody, poskytnuté Tyrolsku a Vorarlberku.

Přirážky školní viz Okresy školní a Školy národní.

Přirážky zemské.

I. Pojem.

Zemské přirážky jsou dávky, které se vybírají ku zapravení výloh spojených se správou země. § 22 jednotlivých zemských řádů dělí je na přirážky ku daním zeměpanským a na přirážky vůbec a stanoví, že zemský sněm oprávněn jest, nepostačují-li příjmy ze základního jmění země k účelům zemským, ukládati a vybírati přirážky ku daním zeměpanským